

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
230/2019	Fylkesrådet	24.09.2019

Høring - Søknad om Kvernhusfossen kraftverk i Bindal kommune

Sammendrag

Fylkesrådet anbefaler at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gir konsesjon til Kvernhusfossen kraftverk i Bindal kommune. Samfunnsnyttene av kraftverket vurderes som større enn de negative virkningene for miljø- og arealbruksverdier.

Så lenge NVE fastsetter vilkår som ivaretar hensynet til naturmangfold, anadrom fisk, landskap, friluftsliv og reindrift, vurderes det at virkningene for miljø- og arealbruksinteresser er akseptable.

Bakgrunn

Saken gjelder søknad fra Plahtes eiendommer om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Kvernhusfossen kraftverk i Terråkelva i Bindal kommune. Høringsfrist er 8. september 2019. Fylkeskommunen har ikke fått innvilget forespørsel om utsatt høringsfrist. Konsekvensen av dette kan bli at fylkeskommunens høringsuttalelse ikke legges til grunn for NVE sitt vedtak i saken.

Det omsøkte kraftverket planlegges som et rent elvekraftverk uten reguleringsmagasin. Det vil utnytte et fall på 24 meter på en 250 meter lang strekning fra eksisterende inntaksdam til en kulp nedstrøms Kvernhusfossen. Kraftverket vil ha en installert effekt på 1,8 MW og 5,6 GWh i årlig produksjon, hvorav 3,5 GWh er vinterproduksjon. Total produksjon tilsvarer forbruket til 280 husstander.

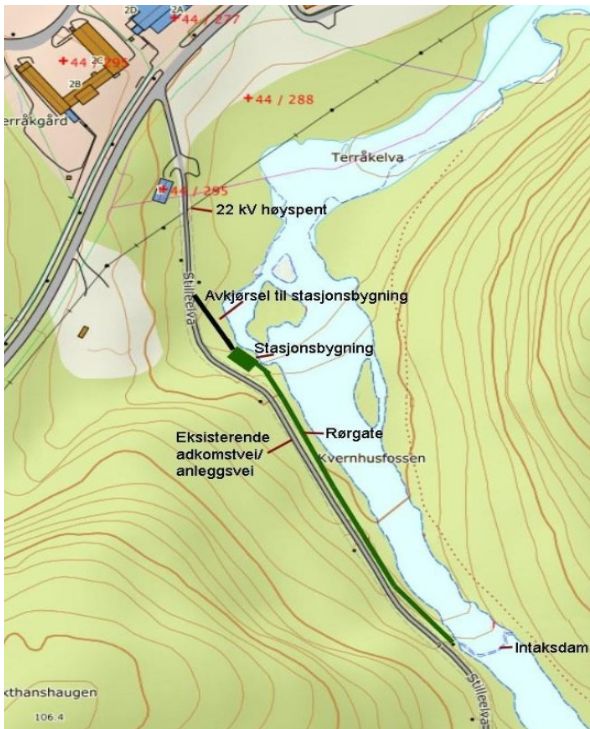
Det har vært produsert vannkraft på samme sted i elven frem til 1998. Ved bygging av et nytt vannkraftverk kan eksisterende inntaksdam utbedres og tettes, men inntaket må bygges nytt. Inntaksdammens høyde vil heves med opptil 50 cm for å sikre at det ikke trekkes luft inn i kraftverket og for å sikre fiskevandring. Rørtraseen vil følge gammel trasé og planlegges bygd som en 230 meter nedgravd rørgate. Tilnknytning til nett skjer ved jordkabel til 22 kV linje like nord for ny stasjonsbygning. Det går en skogsbilvei parallelt med den gamle rørgaten som kan brukes, men det må lages en avkjørsel til ny stasjonsbygning. Det vil ikke bli behov for massetak eller permanent deponi.

Det tidligere vannkraftverket hadde ikke krav til minstevannføring, og i tørre perioder ble anadrom strekning tørrlagt. Det omsøkte vannkraftverket er i stor grad likt det gamle, men kraftproduksjonen økes og det innføres minstevannføring. Kvernhusfossen er i dag et vandringshinder for laks og sjøøret ved de fleste vannføringer. Ved en utbygging vil den gamle fisketrappen i Kvernhusfossen restaureres og minstevannføring vil settes på et nivå som sikrer opp- og nedvandring av anadrom fisk i hele vandringsperioden. Inntaksdam vil tilpasses slik at opp- og nedvandrende anadrom fisk

kan passere.

Eksisterende rørgate av tre ligger fritt på bakken og vil i hovedsak fjernes sammen med ventilhuset fra det gamle kraftverket. En bit av rørene er tenkt beholdt som kulturminne. Søker ønsker å beholde stasjonsbygningen fra 1930 som et museum.

Hellifossen kraftverk er under bygging lengre oppe i Terråkvassdraget og vil gi en utjevning av vannføringen. For å unngå flomtap planlegges Kvernhusfossen med samme slukeevne som Hellifossen. Planlagt minstevannføring er 270 l/s i vinterhalvåret og 540 l/s i sommerhalvåret.

Figur 1. Omsøkt plassering av Kvernhusfossen vannkraftverk

Figur 2. Dronebilde av elvestrekning som vil berøres av Kvernhusfossen vannkraftverk.

Eksisterende inntaksdam sees nederst i bilde.

Figur 3. Eksisterende inntaksdam sett ovenfra.

Figur 4. Eksisterende kraftstasjonsbygning på ca. 11 m² før montering av vakuumbør. Bildet er tatt på 30-tallet. Tiltakshaver ønsker å bevare bygningen som et museum.

Problemstilling

Naturmangfold

Det er ikke registrert rødlistede eller prioriterte naturtyper eller arter i området som vil påvirkes ved bygging av vannkraftverket. Et mindre område like ved nedre foss har noe fossesprut ved høyere vannføringer uten at det er påvist relaterte naturtyper. Fossefall forventes å bruke i elva på berørt strekning til forflytning og mulig næringssøk.

Anadrom fisk

Sjørørret og laks benytter elven opp til Kvernfossen som gyte- og oppvekstområder. Fisken kan

vandre forbi fossen ved gunstige vannføringer og videre til Hellifossen, som er endelig vandringshinder. Det har tidligere vært velfungerende fisketrapper ved planlagt kraftstasjon og inntak. Nedre trapp er preget av forfall og øvre trapp er forsvunnet. I Lakseregisteret er bestandstilstanden til laks beskrevet som moderat og sjørret som redusert.

Avbøtende tiltak

Gjenoppbygging av fisketrapper og slipp av tilstrekkelig minstevannføring vil bedre forholdene for anadrom fisk i vassdraget.

Reindrift

Terråkmarka benyttes i overgangssonen mellom vår- og sommerbeitene i øst, og vinterbeiteområder i vest. Det betyr at som beiteområde benyttes det primært sent på høsten (november-januar), når reinen er på vei til vinterbeiter, og tidlig vår (april), når reinen er på vei til vårbeite- og kalvingslandet. Det er ikke drivleier i området som vil påvirkes ved bygging av vannkraftverket.

Avbøtende tiltak

Tiltakshaver legger opp til tett dialog med reindriften for eventuelle tilpasninger av anleggstid hvis dette anses å være relevant.

Friluftsliv og landskap

Området langs Terråkelven er registrert som et svært viktig friluftslivsområde og nærturterreng i kommunens friluftslivskartlegging. Området har en meget godt tilrettelagt sti med en lavvo som er i bruk av skole og barnehage. Stien kan knyttes sammen med lysløypa for å få en lengre tur.

Bortfall av vann vil kunne gi en redusert naturopplevelse for enkelte. I landskapskartleggingen for Nordland er landskapet beskrevet som et småkupert åslandskap med urørt preg. Området vurderes å ha en vanlig utforming av landskapstypen sammenliknet med andre områder i Nordland i samme landskapstype.

Avbøtende tiltak

Revegetering av rørgatetraseen med den naturlige flora på stedet. I tillegg vil slipp av minstevannføring bidra til å redusere negativ effekt på landskap og friluftsliv. Eldre installasjoner som ikke vil brukes videre kan fjernes.

Kulturminner

I følge konsesjonssøknaden er det ikke kjente automatisk fredete kulturminner eller andre vedtaksfredede kulturhistoriske lokaliteter i området som vil bli berørt av tiltaket. Potensialet for å avdekke ikke-kjente fornminner er vurdert som lav. Tiltakshaver ønsker å bevare kraftstasjonsbygningen fra 30-tallet som et museum, samt å bevare en del av det gamle turbinrøret som ble produsert lokalt og er laget i tre.

Brukerinteresser

Tiltaket vil ikke påvirke utøvelse av fiske da det i dag ikke er egnede fiskeplasser på den berørte strekningen. Tiltaket er vurdert å ikke medføre negative konsekvenser for reiseliv.

Drøfting

Kvernhusfossen kraftverk vil bidra med 5,6 GWh i lokal kraftforsyning i et middelår. Kraftverket kan også bidra til lokal verdiskaping i utbyggingsfasen ved lokale ringvirkninger.

Kraftverket vil gi små arealinngrep ettersom inntaksdam, trase for rørgate og skogsbilvei fra det tidligere kraftverket kan benyttes. De mest tydelige og direkte konsekvensene av kraftverket blir

utbygging i anleggsfasen og redusert vannføring på berørt elvestrekning. Dette vil kompenseres med slipp av minstevannføring og tilretteleggingstiltak for anadrom fisk. Det forventes at klimaendringer kan føre til flere flomsituasjoner forårsaket av for eksempel flere isganger (altså at isen bryter opp) og flere episoder med kraftig nedbør. Det er derfor viktig at tiltaket tilpasses forventede klimaendringer.

Nordland fylkeskommune ser positivt på at både den gamle kraftverksbygningen og en del av den gamle rørgata i tre blir bevart for ettertiden. Det er ikke beskrevet hvor mye av den gamle rørgata som blir bevart, men den bør etter vår oppfatning ikke bli for kort.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesråden ser at vannkraftverket vil bidra med ny fornybar energi uten større nye inngrep i vassdraget og med begrensede konsekvenser for natur, miljø og landskap. Det vurderes som positivt at over halvparten av kraften vil bli produsert om vinteren, når det er størst kraftbehov. Fylkesråden ser det som en forutsetning for utbygging at det legges til rette for oppvandring og utvandring for anadrom fisk i vassdraget, med fisketrapper og tilstrekkelig slipp av minstevannføring.

Fylkesråden ser svært positivt på at den gamle kraftverksbygningen fra 1930-tallet, samt en del av den gamle rørgata i tre blir bevart for ettertiden. Det er imidlertid viktig at lengden på den gamle rørgata i tre som skal bevares for ettertiden blir så lang som mulig for ikke å miste konteksten den inngår i. Eldre vannkraftinstallasjoner som ikke skal brukes videre bør fjernes.

Konsekvenser

Saken vil ikke medføre økonomiske, administrative eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Saken har heller ingen konsekvenser knyttet til gjennomgående fylkeskommunal politikk knyttet til likestilling, universell utforming og folkehelse. Sakens konsekvenser for miljø og andre brukerinteresser er beskrevet tidligere i denne saken.

Vedtakskompetanse

Det vises til FT-sak 52-2016 – Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget, hvor det i pkt. 3.27, heter at fylkesrådet er gitt myndighet til å avgi uttalelse til søknad om konsesjon etter vannressurslovens § 8.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkesrådet i Nordland anbefaler NVE å gi konsesjon til Kvernhusfossen kraftverk. Dette med følgende forutsetninger:
  - a. Det stilles krav om slipp av minstevannføring hele året av hensyn til anadrom fisk i vassdraget.
  - b. Eldre vannkraftinstallasjoner som ikke brukes videre bør fjernes.
  - c. Unntatt fra pkt b er det gamle kraftverksbygget med en tilstrekkelig lengde av den gamle rørgata slik at den ikke å mister konteksten den inngår i. Dette bør bevares for ettertiden.
  - d. Det må opprettes dialog med reindriftsnæringen, som bør involveres i detaljplanleggingen slik at tiltaket kan tilpasses reindriftenes bruk av området.
  - e. De fysiske tiltakene får en god landskapsmessig og estetisk tilpasning.
  - f. Ved detaljplanleggingen av tiltaket må fremtidige klimaendringer og mulige konsekvenser for kraftverket og tilknyttet infrastruktur vurderes.

2. Nordland fylkeskommune viser til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Nordland fylkeskommune - Kulturminner i Nordland og Sametinget varsles umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeid i marken.

Bodø den 12.09.2019

Aase Refsnes

fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse
sign

24.09.2019 Fylkesrådet

FRÅD-230/2019

Vedtak

Innstillingen enstemmig vedtatt

Vedlegg:

Tittel

Til uttalelse - Kvernhusfossen kraftverk - søknad om tillatelse til å bygge kraftverk (L)(2183425)

Til uttalelse - Kvernhusfossen kraftverk - søknad om tillatelse til å bygge kraftverk (L)(2183425)

DokID

1401021

1401021